

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

**на тему «ІЗОЛЯЦІЯ ПІДЛІТКА У ШКІЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ ТА ЇЇ
ВПЛИВ НА ПОВЕДІНКУ ШКОЛЯРА»**

Виконала:
здобувачка вищої освіти
групи пс19
спеціальності 053 Психологія
ОП Психологія. Клінічна
психологія
Колодіна Лоліта Олександрівна

Керівник: канд. психол. наук, доц.
Шевченко С.В.

Рецензент:
Бреславець Л.Г. - практичний
психолог, арттерапевт, директор
комунальної установи
«Інклюзивно-ресурсний центр»
Солоницівської селищної ради

Запоріжжя – 2023

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи здобувачки вищої освіти

спеціальності 053 Психологія

Колодіної Лоліти Олександрівни

на тему «Ізоляція підлітка у шкільному колективі та її вплив на поведінку школяра»

В роботі теоретично вивчено та експериментально досліджено особистісних особливостей підлітків з метою виявлення причин їхньої ізоляції в шкільному колективі. Проведено теоретичний аналіз літературних джерел по досліджуваній проблемі, вивчено особистісні особливості підлітків і особливості їхніх взаємин у шкільному колективі; виявлено підлітків, що мають статус «ізольованих», встановити залежність соціального статусу підлітка в колективі від його особистісних особливостей; розроблено тренінгову програму з розвитку комунікативної компетентності в підлітків.

За результатами емпіричного дослідження встановлено, що між показником комунікативних якостей і кількістю негативних виборів існує причинно-наслідковий зв'язок, і результати цих тестів взаємозалежні. Тобто «незграбність» у спілкуванні або є слідством низького соціометричного статусу в класі, або вона сама є причиною ізоляції в шкільному колективі. Доведено, що особистісні якості не завжди залежить прямо з особистісними якостями й особливостями підлітка. Те, що підліток є ізольованим, зв'язано більше з комунікативними його якостями, вміннями. Іншими словами, основна причина того, що підліток ізольований, у тім, що його комунікативні вміння недостатньо розвинені, у тім, що він не вміє або навіть не хоче спілкуватися з тими, хто його оточує по тим або інших причинах. Як особистісні особливості слід зазначити, що комунікативні якості підлітків з високим соціальним статусом («зірки») значно вище в порівнянні з підлітками, ізольовані в шкільному колективі. Таким чином, не відкидаючи значимості особистісних якостей на соціальний статус школяра в колективі

однолітків, ми можемо затверджувати, що причина підліткової ізоляції зв'язана, насамперед, із проблемами спілкування, з недостатністю комунікативних умінь і навичок.

Ключові слова: ізоляція, взаємини з однолітками, шкільний колектив, соціальний статус, комунікативні компетентності

SUMMARY

Kolodina Lolita Aleksandrivna "Isolation of a teenager in a school group and its impact on the behavior of a schoolchild"

The work theoretically studied and experimentally investigated the personal characteristics of teenagers in order to identify the causes of their isolation in a school group. A theoretical analysis of literary sources on the problem under study was conducted, the personal characteristics of teenagers and the features of their relationships in a school group were studied; teenagers who have the status of "isolated" were identified, the dependence of the social status of a teenager in a group on his personal characteristics was established; a training program was developed for the development of communicative competence in teenagers.

According to the results of the empirical study, it was established that there is a cause-and-effect relationship between the indicator of communicative qualities and the number of negative choices, and the results of these tests are interdependent. That is, "clumsiness" in communication is either a consequence of low sociometric status in the classroom, or it itself is the cause of isolation in a school group. It has been proven that personal qualities do not always directly depend on the personal qualities and characteristics of a teenager. The fact that a teenager is isolated is more related to his communicative qualities and skills. In other words, the main reason that a teenager is isolated is that his communicative skills are not sufficiently developed, that he cannot or does not even want to communicate with those around him for one reason or another. As personal characteristics, it should be noted that the communicative qualities of teenagers with a high social status ("stars") are much higher compared to teenagers isolated in the school community. Thus, without rejecting the importance of personal qualities on the social status of a schoolchild in a group of peers, we can assert that the cause of teenage isolation is primarily related to communication problems, to a lack of communicative skills and abilities.

Keywords: isolation, peer relationships, school community, social status, communicative competences

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на тему: «Ізоляція підлітка у шкільному колективі та її вплив на поведінку школяра»

здобувачки вищої освіти спеціальності 053 Психологія

Колодіної Лоліти Олександрівни

Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент Шевченко Світлана Віталіївна.

У підлітковому віці відбувається корінна перебудова раніше сформованих психологічних структур, виникають нові утворення, заставляються основи свідомого поведіння. Підлітковий вік - це вік серйозної кризи, що зачіпає й фізіологічне, і психічне здоров'я особистості. Криза ця прямо пов'язана з періодом статевого дозрівання. Для цього складного етапу наявні негативні прояви, дисгармонійність у будові особистості, протестуючий характер поведінки стосовно дорослих, а також підвищена значимість взаємин з однолітками. Статус підлітків у колективі впливає на його поведінку й самосвідомість. Несприятливе положення в класному колективі є однією з головних причин негативної поведінки підлітка та неконструктивної взаємодії його з оточуючими.

Актуальність даної роботи визначається тим, що ізолюваність підлітка в класі може бути не тільки причиною, але й слідством того, що він знаходиться осторонь від колективу, зневажає його цілями й нормами поведінки тощо.

Проблематикою роботи виступає явище ізолюваності підлітків у шкільному колективі, що в ряді випадків негативно впливає на комунікативні здатності підлітків і їхній статус у колективі однолітків.

Об'єктом дослідження виступають міжособистісні відносини підлітків.

Предметом вивчення є особистісні особливості підлітків як причини виникнення їхньої ізоляції в шкільному колективі.

Ціль роботи: теоретично вивчити та експериментально дослідити особистісних особливостей підлітків з метою виявлення причин їхньої ізоляції в шкільному колективі.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз літературних джерел по досліджуваній проблемі.
2. Вивчити особистісні особливості підлітків і особливості їхніх взаємин у шкільному колективі.
3. Виявити підлітків, що мають статус «ізольованих», встановити залежність соціального статусу підлітка в колективі від його особистісних особливостей.
4. Розробити тренінгову програму з розвитку комунікативної компетентності в підлітків.

Як **методи дослідження** нами використовувалися метод теоретичного аналізу спеціальної психолого-педагогічної літератури й такі емпіричні методи як тестування й соціометрія. Вибір методів і конкретних методик дослідження для одержання необхідної інформації здійснювався відповідно до мети і завдань дипломної роботи. У дослідженні взяли участь 38 школярів підліткового віку 8-го класу у віці 14-15 років. Для реалізації поставлених завдань застосовувалися наступні методики: Методика визначення комунікативних і організаторських схильностей, Методика соціально-психологічної діагностики конфліктів К. Томаса, Опитувальник А. Басса – А. Дарки, Методика «Оцінка відносин підлітка із класом» та Методика соціометрії.

Практична значимість проведеного дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані педагогами закладів освіти, що працюють із підлітками з метою оптимізації освітнього процесу, а також психологами для складання програм корекційної роботи з підлітками.

Наукова значимість дослідження укладається в тім, що в роботі проаналізовані існуючі точки зору в психолого-педагогічній літературі щодо

проблеми ізоляції підлітків, виявлені особистісних особливостей підлітків, що ізолювані в шкільному колективі, складена тренінгова програма по розвитку комунікативної компетентності в підлітків.

Проведене дослідження проблеми дає змогу зробити **такі висновки:**

1. Підлітковий вік характеризується підвищеною збудливістю, нестійкістю емоцій і поведження, підлітки погано контролюють себе, емоційні й нестабільні, що приводить до підвищення агресивності й конфліктності, а також погіршенню взаємин з однолітками.

2. Визначаючи існування й психологічну наповненість підліткової самотності, потрібно відзначити, що якими б не були шляхи підлітка, що приводять його до самотності, важливіше те, як він сам сприймає цей свій стан і як він його використовує. Разом із цим, ізолюваність підлітка в класі може бути не тільки причиною, але й слідством того, що він знаходиться осторонь від колективу, зневажає його цілями й нормами поведження тощо.

3. Підводячи підсумки проведеного дослідження, слід зазначити. Ми встановили деякі особистісні й соціальні особливості підлітків, що ізолювані в шкільному колективі. В експериментальному дослідженні ми досліджували характер зв'язку соціального статусу підлітка й балів по іншим проведеним нами тестам, а також зв'язку між особистісними й соціальними особливостями підлітка. За результатами можна затверджувати, що між показником комунікативних якостей і кількістю негативних виборів існує причинно-наслідковий зв'язок, і результати цих тестів взаємозалежні. Тобто «незграбність» у спілкуванні або є слідством низького соціометричного статусу в класі, або вона сама є причиною ізоляції в шкільному колективі. Таким чином, можна затверджувати, що особистісні якості не завжди залежить прямо з особистісними якостями й особливостями підлітка. Те, що підліток є ізолюваним, зв'язано більше з комунікативними його якостями, вміннями. Іншими словами, основна причина того, що підліток ізолюваний, у тім, що його комунікативні вміння недостатньо розвинені, у тім, що він не вміє або навіть не хоче спілкуватися з тими, хто його оточує по тім або

інших причинах. Як особистісні особливості слід зазначити, що комунікативні якості підлітків з високим соціальним статусом («зірки») значно вище в порівнянні з підлітками, ізольовані в шкільному колективі. Таким чином, не відкидаючи значимості особистісних якостей на соціальний статус школяра в колективі однолітків, ми можемо затверджувати, що причина підліткової ізоляції зв'язана, насамперед, із проблемами спілкування, з недостатністю комунікативних умінь і навичок.

4. Враховуючи отримані дані, нами була розроблена тренінгова програма підвищення рівня комунікативної компетентності в підлітків. Основними завданнями програми стали: розвиток здатності підлітків у встановленні й підтримці психологічного контакту в спілкуванні; пізнання своїх можливостей і обмежень у взаємодії з іншими людьми; усвідомлення й зняття внутрішніх бар'єрів і затисків, що заважають ефективній комунікації; розвиток здатності прогнозувати поведінку іншої людини. Впровадження розробленої програми виступає перспективою нашого дослідження.

Рік виконання дипломної роботи – 2023 р.

Місце виконання - Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кафедра психології

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретико-методологічний аналіз причин ізоляції підлітка в шкільному колективі.....	6
1.1. Психологічні особливості підліткового віку.....	6
1.2. Специфіка спілкування в підлітковому віці. Основні труднощі й проблеми в спілкуванні.....	13
1.3. Конфліктність як особливість протікання підліткового віку.....	21
1.4. Особливості міжособистісні відносини підлітків. Проблема ізоляції й самотності.....	26
РОЗДІЛ II. Експериментальне дослідження особистісних особливостей підлітків з метою виявлення причин їхньої ізоляції в шкільному колективі.....	35
2.1. Організація й методи дослідження.....	35
2.2. Аналіз результатів дослідження.....	40
РОЗДІЛ III. Розвиток комунікативної компетентності в підлітків (тренінг спілкування).....	48
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	73

Ім'я користувача:
Анастасія Варениченко

ID перевірки:
1015963854

Дата перевірки:
10.03.2023 20:03:47 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
10.03.2023 20:06:17 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Колодіна Л

Кількість сторінок: 71 Кількість слів: 16436 Кількість символів: 126186 Розмір файлу: 125.98 KB ID файлу: 1015642143

20.8% Схожість

Найбільша схожість: 17.8% з Інтернет-джерелом (<https://epdf.pub/-24104ce889c954263afc8cfdd226dd4e74386.html>)

17.6% Джерела з Інтернету

928

.....Сторінка 73.....

1.1% Джерела з Бібліотеки

28

.....Сторінка 82.....

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

31